

‘Ik ben de politiek
ingegaan omdat ik
mislukt ben als
ACTRICE’

Oud-Tweede Kamerlid en fractievoorzitter Femke Halsema (49) schrijft in *Pluche* over de invloed die de politiek op haar leven had. Een gesprek over adrenaline, ambitie en het vinden van een balans.
“Ik was dan wel fractievoorzitter, ik wilde ook een goede moeder zijn.”

“Zomers genoeg?” vraagt Femke, wijzend op haar jurk, als ze het restaurant komt binnenlopen. Ze moet zo op de foto, niet haar favoriete onderdeel van een interview. En dan wordt er ook nog om zomerse kleding gevraagd. “Iets geels. Nou ja, dat hangt dus niet in mijn kast. Heb jij veel geel in je kast hangen? Nee toch?” Ze gaat lachend zitten. Een aanstekelijke lach. Hard, ondeugend. Haar donkere krullen schudden mee. Ze ziet er veel jonger uit dan de vijftig jaar die ze dit jaar wordt – “We gaan het toch niet over mijn leeftijd hebben?” – en is opvallend ontspannen, losjes.

Zes jaar geleden kondigde ze aan dat ze niet alleen zou gaan stoppen als fractievoorzitter van GroenLinks, maar Den Haag helemaal ging verlaten. Even plotseling als dat ze in 2002 naar voren werd geschoven als partijleider, vertrok ze acht jaar later weer. “Het was genoeg geweest. Ik had een ontzettend mooie, leerzame, bijzondere tijd gehad, maar uiteindelijk werd het steeds meer routine. Ik vond mezelf als politicus dan ook te routineus, te beheerst geworden. Ik werd steeds minder verrast door een debat of politieke gebeurtenis en reageerde bijna gedachteloos. Waar was de uitdaging gebleven? Ik wilde lezen, studeren, schrijven, leren, en niet alleen maar opvattingen uitventen. Er moest een nieuwe balans komen.” Een paar dagen nadat ze haar vertrek had aangekondigd, vertrok ze samen met haar man Robert en tweeling Bruno en Suzy naar Frankrijk. Eerst naar vrienden in Noord-Frankrijk, daarna naar het vakantiehuis van oud-fractievoorzitter Paul Rosenmöller in

Zuid-Frankrijk. “Op een gegeven moment stond ik met Paul buiten, ik rookte toen nog, en voelde ik dat de cirkel rond was. Het was een heel melancholiek moment. We hadden allebei de politiek verlaten, hij heeft mij opgeleid, ik ben zijn opvolger geweest en nu stonden we samen in zijn tuin en keken naar de sterren. Ik heb geen moment getwijfeld over mijn aftreden, maar daar voelde ik pas echt dat het goed was.”

Alles bij elkaar heb je bijna twintig jaar in de politiek doorgebracht. Was het moeilijk om dat achter je te laten?

“Dat gaat met vallen en opstaan. Je vertrekt niet uit een baan, je vertrekt uit een leven,

met die en die opvattingen. Dat was ook lastig aan het schrijven van dit boek. Ik heb er lang over gedaan, omdat ik elke keer dacht: moet ik dit wel schrijven? En hoe dan? Het is heel persoonlijk, ik schrijf ook over mijn ouders, Robert, onze tweeling van twaalf. Ik wil laten zien wat een politieke loopbaan doet met jezelf, maar ook met je relatie en gezin. Het eerste jaar dat ik niet meer in de Kamer zat was pittig. Wat wilde ik? Wat kon ik? Maar ook: wie was ik? Zoals ik al zei, politiek is niet zomaar iets wat je erbij doet, het is een leven waarvoor je kiest. Acht jaar lang was mijn rol duidelijk geweest en dat viel weg toen ik eenmaal thuiszat. Het was voor ons allemaal wennen. Nu kon ik de kinderen

‘DE SNEEUW, DE LENTE, MUZIEK; het drong veel minder tot me door omdat ik volledig door mijn werk in beslag werd genomen’

uit een wereld waarin je zit. Als je accountant bent en je verlaat een bedrijf, word je accountant in een ander bedrijf. Maar ik wilde natuurlijk niet ergens anders als fractievoorzitter aan de slag. Ik moest mezelf dan ook opnieuw uitvinden. Wat ik moeilijk vind, is dat ik wel kan denken: ik begin opnieuw, maar dat de buitenwereld mij gewoon blijft zien als Femke Halsema de politicus. Die vrouw van GroenLinks

elke dag naar school brengen, samenwerken met Robert (documentairemaker Robert Oey, red.). Maar hun levens waren niet veranderd. Zij zaten helemaal niet te wachten op een vrouw en moeder die zich overal mee bemoeit. We hebben in die zin allemaal onze plek weer moeten vinden.”
Was je ook opgelucht omdat je dat hectische leven achter je kon laten?
“Ik voelde me eerder bevrijd. En daarmee ▶

bedoel ik vooral een soort zintuiglijke bevrijding. Alsof ik alles beter kon zien, horen, proeven, ruiken, voelen. De sneeuw, de lente, muziek; het drong eerder veel minder door, omdat ik altijd zo geconcentreerd was en volledig door mijn werk in beslag werd genomen. Vlak nadat ik was gestopt, reed ik op een avond terug naar huis. Het was een heldere, koude decembernacht. Ik weet nog dat ik me verwonderde over hoe fel de maan scheen, hoe wit de sneeuw was. Bám. Het kwam allemaal heel erg binnen. Ik was blij dat ik dat weer kon voelen.”

In je boek schrijf je: ‘Ik was 36 toen ik Paul Rosenmöller opvolgde. Op die leeftijd is dat een hypotheek op je leven.’

“Die beslissing verbind ik vooral aan mijn kinderen. Ik was 36 toen ik fractievoorzitter werd, Robert en ik hadden nog geen kinderen. Hij zei: ‘Als jij dit wilt, gaan we ervoor.’ Een jaar later werd ik moeder. Nu ik erop terugkijk, was dat vooral een periode van weinig slapen en honderd ballen in de lucht houden. Aan de andere kant was het ook gewoon wat het was. Ik was moeder, ik had twee kinderen, ik werkte als fractievoorzitter. Punt. Mijn tweede termijn als fractievoorzitter vond ik lastiger om te beslissen. Dat was misschien wel de moeilijkste beslissing in mijn politieke loopbaan. Diep van binnen had ik op dat moment willen stoppen, maar we verloren de verkiezingen en ik vond niet dat ik er met goed fatsoen op dat moment de brui aan kon geven. Dat ligt gewoon niet in mijn aard. Ik wilde de partij ‘goed’ achterlaten. En dus besloot ik om nog vier jaar te blijven. Op dat moment heb ik me het meest schuldig gevoeld naar mijn kinderen. Of ik er spijt van heb gehad? Nee. Ik denk ook niet dat ik mijn kinderen ermee heb beschadigd. Misschien beschadig ik ze nu wel met mijn overdadige aanwezigheid, haha. Ik ben een kind van een herintreedster, een werkende moeder. Ik heb daar nooit last van ondervonden en had niet het idee dat ik mijn moeder te weinig zag. Ook voor mijn eigen emancipatie heb ik het altijd belangrijk gevonden om te werken. Bovendien vind ik dat ik als werkende vrouw een voorbeeld aan mijn dochter moet geven. Mijn werk deed dan ook geen

afbreuk aan mijn kinderen, ik gaf ze ook iets. Het was alleen wat heftig en overdadig. Het allerbelangrijkst is dat we het als gezin goed hebben opgevangen. Ik heb natuurlijk enorm geluk gehad dat mijn man freelancer is en beter bij kon springen en daartoe ook bereid was. Als we allebei een drukke baan hadden gehad en volledig aan het werk waren geweest, was het wel heel ingewikkeld geworden. Of als we het samen niet hadden gered. Als we halverwege uit elkaar waren gegaan, was het echt moeilijk geworden.”

Wat heeft ervoor gezorgd dat het goed bleef gaan tussen jullie?

“Los van het feit dat we elkaar ontzettend leuk en lief vinden, hadden we ook begrip voor elkaar. Robert snapte waarom ik politiek bedreef, waarom ik erdoor werd gegrepen, wat ik er leuk aan vond. Hij snapte ook dat daar geen negen-tot-vijf-baan aan kleefde en dat er veel flexibiliteit

zijn. Ik zag ons elke ochtend gezellig samen ergens ontbijten, praten, krantje lezen. Nou, daar zat hij niet echt op te wachten, hij moest gewoon werken. We zijn ook best wel van elkaar vervreemd geraakt. Ik moest mijn rol opnieuw zien te vinden, thuis, maar ook in onze relatie. Hoe verhoud je je tot elkaar? Robert had het allemaal prima geregeld en dan kon ik niet zeggen: ‘Zo, nu gaan we het even op mijn manier doen.’ Het is een vervelend vrouwentrekje, denken dat je het uiteindelijk beter kunt thuis. Toen de kinderen net waren geboren, stond ik hun rompertjes ’s nachts te strijken. Bloedirritant natuurlijk, met zo’n half veroordelend gezicht: waarom had hij dat niet gedaan? Ik was natuurlijk heel erg aan het compenseren. Ik was dan wel fractievoorzitter, ik wilde ook een goede moeder zijn. Wat ik soms moeilijk vond in die jaren is dat de kinderen ’s nachts wakker werden en dan om hun

‘Toen de kinderen net waren geboren, stond ik hun rompertjes ’s nachts te strijken. **IK WAS HEEL ERG AAN HET COMPENSEREN**’

van hem zou worden verwacht. En dat betekent niet dat het allemaal pais en vree was hoor, we hebben ook gerust onze moeilijke momenten gehad. Je kunt wel zeggen: ‘Laten we elkaar niet uit het oog verliezen en met elkaar in gesprek blijven,’ maar er zijn heel wat avonden geweest waarop ik van pure vermoeidheid al om acht uur op de bank in slaap viel. Of op zondagochtend toch nog een hele stapel dossiers moest lezen. En als er iets heftigs gebeurde, zoals bijvoorbeeld de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh, dat dat dan voorging. Nadat ik was gestopt, hebben we een periode gehad dat we heel erg aan elkaar moesten wennen. Ik kwam met dwaze veronderstellingen thuis: we zouden lekker samen gaan werken, dat zou ook allemaal meteen leuk

vader riepen. Of dat ze waren gevallen en dan naar Robert renden. Al kon ik dat gelukkig ook nuanceren. Voor mij was dat persoonlijk pijnlijk, maar voor mijn kinderen niet. Die wilden gewoon een kus op hun zere knie.”

Lag het voor de hand dat je de politiek in zou gaan?

“Mijn ouders waren geëngageerd en mijn moeder was wethouder, maar ik was totaal niet bezig met politiek. Ik wilde actrice worden. De reden dat ik de politiek ben ingegaan, is dat ik mislukt ben als actrice. En dat is prima, want ik ben gelukkig met hoe dingen zijn gelopen. Mijn moeder zegt dat er een merkwaardige verandering in mij plaatsvond toen ik in de puberteit kwam. Ik was een stil, teruggetrokken kind, speelde consciëntieus

viool, maar sloeg als puber totaal om. Ik werd luidruchtig, opstandig en heb dat vrij lang volgehouden. Politiek is min of meer op mijn pad gekomen. Ik werkte bij een wetenschappelijk bureau dat gelieerd was aan de PvdA, zonder dat ik de ambitie had om de politiek in te gaan. Ik wilde juist meer de journalistieke kant op. Maar het liep anders. In 1997 ging ik weg bij de PvdA, omdat ik het niet meer eens was met hun beleid. Een jaar later vroeg Paul Rosenmöller of ik me kandidaat wilde stellen voor de verkiezingen en kwam ik in de Tweede Kamer terecht. Het is misschien een rare weg, van de havo met acteerampten naar de Tweede Kamer en partijleider zijn van GroenLinks. Maar zo kan het leven dus lopen. En ik kon er ook enorm van genieten. Als ik de eed moest

afleggen, dacht ik: ik sta hier gewoon, hoe bijzonder is dat? Ik ben op een plek waar ik een verandering kan maken. Niet slecht voor een havoleerling uit Enschede. Ik heb altijd gezegd dat ik tot de honderdvijftig bevoorrechtste mensen van Nederland behoor.”

Mis je de politieke arena?

“Nee. Wat wennen blijft, is dat ik jarenlang een adrenaline geladen bestaan heb gehad. Dat heeft grote nadelen: de stress die altijd in je lijf zit, het alleen maar kunnen rennen. Maar er zitten ook voordelen aan: er is reuring, het beweegt, het stroomt. Ik maakte geweldige dingen mee, er was verdriet en euforie, ik was daar waar het gebeurde. In het normale leven, dat ik nu leid, zijn de dingen soms zo gewoon. Het leven buiten Den Haag is veel kalmer. Dat

vind ik vaak heel fijn, want ik ben thuis met Robert en de kinderen en we hebben een redelijk overzichtelijk leven. En soms denk ik ook: ik vind het een beetje saai.”

Als je kinderen in jouw voetsporen willen treden, zeg je dan: moet je doen, of liever niet?

“Politiek staat niet in hoog aanzien bij mijn kinderen. Ik bedoel, ze hebben een vader die filmmaker is, dat is een vak waarmee je thuis kunt komen. Dat is waarover mijn kinderen op school vertellen. Als er aan hen vroeger werd gevraagd wat ik deed, zeiden ze: ‘Blablabla, die praat alleen maar.’ Zo kijken kinderen dus tegen de politiek aan. En als auteur scoor ik ook niet echt. Dat duurt ze veel te lang. Mijn zoon vroeg vaak: ‘Hoeveel bladzijdes nog voordat je boek af is, mam?’ Nou, dan is twee jaar heel lang.”

Zijn er nog dromen en ambities?

“Ik wil eigenlijk een roman schrijven, maar weet niet of ik het kan. En ik zou ook nog wel een filmscenario willen schrijven. Ik wil ook heel graag met Robert en de kinderen een tijd in het buitenland wonen. In Amerika, bijvoorbeeld. Maar ja, dat moet dan allemaal maar net kunnen.”

Toch nog even over jouw leeftijd. Is dat ook spannend, vijftig worden?

“Haha, nu gaan we het er tóch over hebben. Ik word vijftig. En nee, dat vind ik helemaal niet leuk. Ik zie mezelf gewoon nog niet als vijftigjarige vrouw, maar anderen zien dat wel. Die zeggen alleen nog maar ‘mevrouw’ en ‘u’. En dat snap ik, want als je vijftig bent, vertoon je ook de kenmerken daarvan: rimpels, grijze haren, het gaat allemaal wat hangen en zakken. Op televisie zie ik vrouwen reclame maken voor gracieus oud worden. Nou, laat mij maar gracieus jong blijven!” ■

MEMOIRES

In *Pluche* blikt Femke Halsema terug op haar leven in de Tweede Kamer: van haar begintijd als nieuwbakken kamerlid tot geliefd fractievoorzitter, die zichtbaar was in het publieke debat. Ze beschrijft de impact die de politiek op haar leven heeft gehad. *Pluche* (Ambo Anthos).